

Anonimizirana različica

Prevod

C-303/20 - 1

Zadeva C-303/20

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

8. julija 2020

Predložitveno sodišče:

Sąd Rejonowy w Opatowie (občinsko sodišče v Opatówu, Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

27. septembra 2019

Tožeča stranka:

Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg) S.A.

Tožena stranka:

KM

[...] (ni prevedeno)

SKLEP

Opatów, 27. septembra 2019.

Sąd Rejonowy w Opatowie I Wydział Cywilny (občinsko sodišče v Opatówu I. civilni oddelek), v sestavi:

[...] (ni prevedeno)

na obravnavi 27. septembra 2019 v Opatówu

v zadevi tožbe, ki jo je vložila družba Ultimo Portfolio Investment (Luksemburg) S.A.

s sedežem v Luksemburgu,

proti osebi KM,

zaradi plačila,

sklenilo:

Sodišču Evropske unije v Luksemburgu se predloži naslednje pravno vprašanje:

- I. Ali sankcija za prekršek, ki je v členu 138c(1) Kodeks wykroczeń (poljski zakon o prekrških) določena za neizpolnitev obveznosti ocene potrošnikove kreditne sposobnosti iz člena 8(1) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS, pomeni primeren in zadosten prenos zahteve iz člena 23 te direktive, da država članica v nacionalnih predpisih določi učinkovite, sorazmerne in odvračilne sankcije za primer, da dajalec kredita krši obveznost ocene potrošnikove kreditne sposobnosti?
- II. Postopek v zadevi se prekine. (člen 177(1) točka 3¹ kodeks postępowania cywilnego (zakon o pravdnem postopku))

OBRAZLOŽITEV

sklepa z dne 27. septembra 2019

- I. Določbe nacionalne zakonodaje.
  - (a) **Člen 9 ustawa z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (zakon z dne 12. maja 2011 o potrošniških kreditih) (prečiščeno besedilo: Dz.U.2019.1083)**
    1. Pred sklenitvijo pogodbe o potrošniškem kreditu mora dajalec kredita oceniti potrošnikovo kreditno sposobnost.
    2. Kreditna sposobnost se oceni na podlagi informacij, pridobljenih od potrošnika, ali na podlagi informacij, pridobljenih iz ustreznih zbirk podatkov ali zbirk podatkov dajalca kredita.
    3. Potrošnik mora na zahtevo dajalca kredita predložiti dokumente in informacije, potrebne za oceno kreditne sposobnosti.
    4. Če je dajalec kredita banka ali druga institucija, ki ima zakonsko pooblastilo za dajanje kreditov, se ocena kreditne sposobnosti opravi v skladu s členom 70 ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (zakon o bančništvu z dne 29. avgusta 1997) in drugimi predpisi, ki se uporabljajo za te subjekte, ob upoštevanju odstavkov od 1 do 3.
  - (b) **Člen 138c(1a) in (4) kodeks wykroczeń (zakon o prekrških)**

1a. Enaka sankcija (globa) velja za vse, ki pri sklenitvi potrošniške kreditne pogodbe s potrošnikom ne izpolnijo obveznosti ocene kreditne sposobnosti.

4. Če je podjetnik subjekt, ki ni fizična oseba, se s sankcijo iz odstavkov od 1 do 3 kaznuje oseba, ki upravlja podjetje, ali oseba, pooblaščenca za sklepanje pogodb s potrošniki.

(c) Člen 24 zakona o prekrških

1. Globa znaša od 20 do 5000 PLN, razen če zakon določa drugače.

2. Če je za prekršek, storjen z namenom pridobitve premoženjske koristi, izrečena zaporna kazen, se hkrati izreče tudi globa, razen če naložitev globe ne bi bila smiselna.

3. Pri določitvi globe se upoštevajo storilčevi dohodki, njegove osebne in družinske okoliščine, premoženje in možnost za zaslužek.

(d) Člen 45 zakona o prekrških

1. Prekršek ni več kazniv, če preteče eno leto od njegove storitve; če pa je v tem obdobju uveden postopek, prekršek ni več kazniv po poteku dveh let od konca tega obdobja.

II. Dejansko stanje.

Dajalec kredita, družba Aasa Polska S.A. s sedežem v Varšavi, in tožena stranka, oseba KM, sta 23. maja 2018 sklenili kreditno pogodbo (potrošniški kredit) št. 40725167. Skupni znesek kredita je bil določen v znesku 5.000,00 PLN, skupni znesek odplačila pa v znesku 8.626,58 PLN. Skupni znesek odplačila je vključeval naslednje obveznosti: 5.000,00 PLN - glavnica kredita, 536,58 PLN – obresti od glavnice za celotno obdobje trajanja pogodbe, 2.490,00 PLN – pristojbina za pripravo in 600 PLN – upravna pristojbina. Kredit bi moral biti odplačan v 24 obrokih v višini 408,00 PLN v obdobju od 22. junija 2018 do 22. maja 2020.

Tožena stranka je imela na dan sklenitve zadevne pogodbe obveznosti, ki izhajajo iz 23 posojilnih in kreditnih pogodb. Vsota obveznosti na podlagi vseh teh pogodb je znašala 261.850,00 PLN, skupni znesek mesečnih obrokov iz naslova teh obveznosti pa 8.198,00 PLN. Skupna vrednost obveznosti tožene stranke je na dan 24. junija 2019 znašala 163.500,00 PLN.

Zakonec tožene stranke (oseba AB) je imel na dan sklenitve pogodbe obveznosti na podlagi 24 posojilnih in kreditnih pogodb. Vsota terjatev na podlagi vseh teh pogodb je znašala 457.830,00 PLN, skupni znesek mesečnih obrokov iz teh obveznosti pa 9.974,35 PLN.

Tožena stranka je bila na dan pogodbe zaposlena na podlagi pogodbe o zaposlitvi in prejela plačo 2.300,00 PLN neto. Zakonec tožene stranke ni delal in zaradi bolezni ni prejemal nobenega dohodka.

Zadevna pogodba je bila sklenjena prek kreditnega posrednika. Pred sklenitvijo pogodbe dajalec kredita ni ugotavljal finančnega stanja tožene stranke in višine njenih obveznosti. Med razgovorom pred sklenitvijo kreditne pogodbe ni vprašal ničesar v zvezi s finančnim stanjem tožene stranke ali njenega zakonca; zlasti v zvezi z zneskom njunih prihodkov in višino obveznosti.

Terjatev na podlagi zadevne kreditne pogodbe je bila prodana družbi Ultimo Portfolio Investment (Luksemburg) S.A. s sedežem v Luksemburgu.

Pravni naslednik dajalca kredita je v tožbi zoper osebo KM, vloženi 4. aprila 2019 na Sąd Rejonowy w Opatowie (občinsko sodišče v Opatówu), zahteval plačilo 7.139,76 PLN skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi, izračunanimi od dne vložitve tožbe do dne plačila.

Tožena stranka KM je v odgovoru na tožbo predlagala, naj se zahtevek v celoti zavrne.

Na podlagi odredbe z dne 14. junija 2019 je moral zastopnik tožeče stranke posredovati podatke o dejanjih dajalca kredita v zvezi z oceno kreditne sposobnosti tožene stranke in predložiti dokumente, pridobljene med preverjanjem kreditne sposobnosti tožene stranke. Zadevna obveznost ni bila izpolnjena, saj zastopnik tožeče stranke do sedaj ni posredoval nobenih informacij in ni predložil nobenih dokumentov.

III. Obrazložitev vprašanja za predhodno odločanje

V skladu s členom 8 Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS države članice zagotovijo, da pred sklenitvijo kreditne pogodbe dajalec kredita oceni potrošnikovo kreditno sposobnost na podlagi zadostnih informacij, ki jih, kjer je to primerno, pridobi od potrošnika, in po potrebi informacij, ki jih pridobi s poizvedbo v ustrezni zbirki podatkov. Države članice, ki v okviru nacionalne zakonodaje zahtevajo, da dajalec kredita oceni potrošnikovo kreditno sposobnost na podlagi poizvedbe v ustrezni zbirki podatkov, lahko ohranijo to zahtevo. Po drugi strani pa člen 23 direktive določa, da države članice sprejmejo pravila glede kazni, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in vse potrebne ukrepe za zagotovitev izvrševanja teh kazni. Predpisane kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. Predpisane kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne. V skladu z uvodno izjavo 47 direktive bi morale države članice predpisati pravila za kazni za kršitve nacionalnih določb, sprejetih v skladu s to direktivo, in zagotoviti njihovo izvajanje. Čeprav izbira kazni ostaja v pristojnosti držav članic, bi predpisane kazni morale biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.

V skladu s členom 9 zakona z dne 12. maja 2011 o potrošniških kreditih (prečiščeno besedilo: Dz.U.2019.1083) mora dajalec kredita pred sklenitvijo potrošniške kreditne pogodbe oceniti potrošnikovo kreditno sposobnost (odstavek 1). Ocena potrošnikove kreditne sposobnosti se opravi na podlagi informacij, pridobljenih od potrošnika, ali na podlagi informacij, pridobljenih iz ustreznih zbirk podatkov ali zbirk podatkov dajalca kredita (odstavek 2). Potrošnik mora na zahtevo dajalca kredita predložiti dokumente in podatke, potrebne za oceno kreditne sposobnosti (odstavek 3). Če je dajalec kredita banka ali druga institucija, ki ima zakonsko pooblastilo za dajanje kreditov, se ocena kreditne sposobnosti opravi v skladu s členom 70 zakona o bančništvu z dne 29. avgusta 1997 in drugimi predpisi, ki se uporabljajo za te subjekte, ob upoštevanju odstavkov od 1 do 3 (odstavek 4).

Kršitev obveznosti preverjanja potrošnikove kreditne sposobnosti v poljski zakonodaji je sankcionirana s členom 138c(1a) in (4) zakona o prekrških. Neizpolnitev obveznosti ocene potrošnikove kreditne sposobnosti je prekršek in zanj je zagrožena globa od 20 do 5000 PLN. Treba je omeniti, da je sankcija zaradi odgovornosti za prekršek edina sankcija, ki jo določa poljska zakonodaja zaradi neizpolnitve obveznosti preverjanja potrošnikove kreditne sposobnosti. Neizpolnitev ali neustrezna izpolnitev te obveznosti v skladu s stališči poljske pravne teorije in sodno prakso poljskih sodišč ne povzroči neveljavnosti pogodbe in ne povzroči odškodninske odgovornosti dajalca kredita niti v odnosu do potrošnika niti do poroka ali tretjih oseb, ki zagotavljajo zavarovanje za odplačilo potrošniškega kredita. Prav tako negativna ocena potrošnikove kreditne sposobnosti dajalcu kredita ne nalaga obveznosti, da zavrne podelitev kredita ali posojila.¹

Po mnenju nacionalnega sodišča sankcija odgovornosti za kaznivo dejanje, predvidena v poljskem pravu, ni v skladu z zahtevami iz Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS

Zadevna sankcija ni učinkovita, ker ne spodbuja dajalcev kreditov in posojil, zlasti tistih, ki delujejo v sektorju t.i. parabank in hitrih kreditov, da bi izvajali oceno potrošnikove kreditne sposobnosti. Zgovoren primer tega je obravnavana zadeva kot tudi druge z enakimi dejstvi, ki jih je obravnavalo nacionalno sodišče. Analiza dejstev obravnavane zadeve in številnih drugih zadev jasno kažejo, da so posojila in krediti odobreni zelo zadolženim osebam, ki nimajo nobenih virov dohodkov ali prejemajo majhne dohodke in zoper katere pogosto že poteka sodna izvršba. Informacije o preverjanju prosilca za kredit ali posojilo v podatkovnih bazah, ki jih posredujejo dajalci kreditov ali posojil, so po navadi neresnične in ne odražajo

¹ Czech Tomasz, Potrošniški kredit. Komentar, II. izdaja SIP Lex, sodba višjega sodišča v Varšavi z dne 7. maja 2014, VI ACa 945/13, LEX št. 1469473; sodba regionalnega sodišča v Kielcah z dne 11. junija 2014, II Ca 452/14, LEX št. 1511361; sodba višjega sodišča v Białystoku z dne 6. novembra 2014, I ACa 452/14, LEX številka 1566930, sklep vrhovnega sodišča (7) z dne 30. septembra 1996, III CZP 85/96, OSP 1997, št. 7 in 8, točka 139

dejanskega stanja. Nacionalno sodišče meni, da je obravnavana zadeva primer uporabe takšne prakse, takšno sklepanje pa utemeljuje dejstvo, da tožeča stranka doslej ni predložila podatkov o oceni kreditne sposobnosti tožene stranke in informacij o toženi stranki, pridobljenih iz zbirk podatkov; zlasti iz Biuro Informacji Gospodarczej InfoMonitor SA (urad za gospodarske informacije InfoMonitor, d.d.) v Varšavi, Krajowy Rejestr Długów Biura Informacji Gospodarczej S.A (nacionalni register dolgov urada za gospodarske informacije InfoMonitor, d.d.) v Wrocławu, Biuro Informacji Kredytowej S.A (urad za kreditne informacije, d.d.) v Varšavi, Rejestr Dłużników ERIF Biura Informacji Gospodarczej S.A. (register dolžnikov ERIF urada za gospodarske informacije, d.d.) v Varšavi in iz zbirke podatkov Związek Banków Polskich (združenje poljskih bank). Treba je opozoriti, da iz vsebine informacijskega obrazca o kreditu, ki je bil odobren toženi stranki izhaja, da je dajalec kredita pred sklenitvijo pogodbe izjavil, da bo toženo stranko preveril v omenjenih podatkovnih bazah, tožena stranka pa je v kreditni pogodbi dajalcu kredita podelila pooblastilo, da od Biuro Informacji Kredytowych (uradi za kreditne informacije) zahteva razkritje podatkov, ki predstavljajo bančno tajnost. V sami kreditni pogodbi je tudi določeno, da je podelitev pooblastila za izvedbo teh dejanj pogoj za to, da se lahko opravi zakonsko zahtevano preverjanje kreditne sposobnosti stranke in s tem tudi pogoj za sklenitev kreditne pogodbe in odobritev kredita.

Glede na dokaze, ki jih je nacionalno sodišče pridobilo med zadevnim postopkom, zlasti glede na podatke o številu in znesku obveznosti tožene stranke in njenega zakonca, zgoraj opisanih dejanj dajalca kredita ni mogoče šteti drugače kot zgolj formalne izjave, ki nimajo nobene povezave s poštenim izpolnjevanjem obveznosti preverjanja kreditne sposobnosti stranke. Prav tako je treba opozoriti, da je neizvedba ocene potrošnikove kreditne sposobnosti obravnavana kot dejavnik, ki pritegne potrošnika in pomemben element oglaševanja dajalca kredita ali posojila. Običajni so oglasi, ki neposredno omenjajo odobritev posojila ali kredita brez predhodne ocene potrošnikove kreditne sposobnosti, kar je razvidno „posojilo brez BIK [(preverjanja podatkov pri uradu za kreditne informacije)] v 5 minutah“, „posojilo na podlagi izjave“ in celo „posojilo s sodnim izvršiteljem v 15 minutah“. Treba je opozoriti, da so negativne posledice uporabe tovrstne prakse opazile poljske oblasti in da so bile navedene v obrazložitvi k vladnemu predlogu zakona o spremembah nekaterih zakonov za boj proti oderuštvo (parlamentarni tisk, št. 3600).² Vendar je treba dodati, da zaradi konca 8. mandata Parlamenta, ki je zajemal obdobje od 2015 do 2019 leta, zadevni osnutek izpadel iz parlamentarnega postopka in se ne obravnava več, v njem predvidene spremembe pa niso bile sprejete.

Sankcija, predvidena v poljski zakonodaji, nima odvratilnega učinka, kar dokazuje oglaševanje poslovnih dejavnosti, ki temelji na informacijah o odobravanju posojil in kreditov brez ocene kreditne sposobnosti potencialne

² <http://www.sejnn.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3600>

stranke. Poleg tega je treba dodati, da je opustitev ocene potrošnikove kreditne sposobnosti ali nezanesljiva ocena te sposobnosti dejanska praksa in ima za posledico odobritev posojil in kreditov zadolženim osebam in osebam, ki ne predložijo zavarovanja za odplačilo. Po mnenju predložitvenega sodišča uporaba takšne prakse nasprotuje doseganju enega od ciljev direktive, določenega v uvodni izjavi 26 direktive, in sicer spodbujanja odgovornega ravnanja v vseh fazah kreditnega razmerja in preprečevanja, da bi se dajalci kredita spuščali v neodgovorno posojanje ali izdajanje kreditov brez poprejšnje ocene kreditne sposobnosti, Toleriranje teh praks je tudi kršitev obveznosti države članice, da izvaja potreben nadzor, z namenom da se izogne takšnemu ravnanju, in da določi potrebne ukrepe za sankcioniranje dajalcev kredita, v kolikor bi tako ravnali.

Po mnenju predložitvenega sodišča je pomanjkanje odvračilnega učinka posledica premalo stroge sankcije, predvidene za kršitev obveznosti preverjanja potrošnikove kreditne sposobnosti. Kršitev te obveznosti je prekršek, ki se kaznuje le z denarno kaznijo od 20 do 5000 PLN. Kaznivost za prekršek običajno preneha eno leto po storitvi, če se v tem obdobju začne postopek pa kaznivost prekrška preneha po 2 letih od konca tega obdobja. Za prekršek je odgovorna samo fizična oseba; tovrstna odgovornost ne velja za pravne osebe ali organizacijske enote brez pravne osebnosti. To je posledično zelo pomembno, saj večina subjektov, ki dajejo posojila in kredite na poljskem trgu, deluje kot pravne osebe. Sankcija zaradi odgovornosti za prekršek ne velja za dajalca posojila ali kredita kot pravno osebo ali organizacijsko enoto, temveč le za fizično osebo, ki sama deluje kot dajalec kredita ali posojila, ali osebo, ki upravlja podjetje, ali osebo, pooblaščno za sklepanje pogodb s potrošniki. Dajalec kredita ali posojila, ki je pravna oseba, v resnici ne nosi nobene odgovornosti za neizpolnitev obveznosti preverjanja potrošnikove kreditne sposobnosti pred sklenitvijo pogodbe. Neizpolnitev te obveznosti nikakor ne vpliva na veljavnost sklenjene pogodbe in dajalcu kredita ne odvzame ugodnosti, ki izhajajo iz te pogodbe, zlasti pravice do obresti ali provizij. Pogosta opustitev obveznosti ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti – po mnenju nacionalnega sodišča – dokazuje, da sankcije, predvidene v poljski zakonodaji, ne delujejo odvračilno in dajalcev kreditov ali posojil ne odvračajo od neodgovornega dajanja posojil in kreditov. Dajalec posojila ali kredita, ki je odobril kredit ali posojilo v nasprotju z obveznostjo ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti, ne izgubi nobenih koristi, ki izhajajo iz sklenjene posojilne ali kreditne pogodbe. Sankcija zaradi odgovornosti za prekršek velja samo za fizično osebo in ne vpliva neposredno ali posredno na samega dajalca kredita ali posojila.

Po mnenju predložitvenega sodišča sankcija zaradi odgovornosti za kršitev ni sorazmerna glede na resnost kršitve obveznosti ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti. Tukaj je treba opozoriti, da je predpogodbena obveznost dajalca kredita, da oceni potrošnikovo kreditno sposobnost, namenjena zaščiti potrošnikov pred tveganji prezadolženosti in plačilne nesposobnosti in prispeva k cilju Direktive 2008/48, da se zagotovi harmoniziran okvir na številnih ključnih področjih, ki je potreben za to, da se vsem potrošnikom v Uniji zagotovi visoka in primerljiva raven varovanja njihovih interesov in se na trgu potrošniških kreditov

vzpostavi pravi notranji trg. Obveznost ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti mora zagotoviti učinkovito varstvo potrošnikov zoper neodgovorno izdajanje kreditnih pogodb, ki presegajo njihove finančne zmogljivosti in lahko povzročijo plačilno nesposobnost.³

Glede na zgoraj navedeno predložitveno sodišče meni, da je obveznost ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti izjemno pomembna za doseganje ciljev direktive in se ne sme obravnavati kot nepomembno ali celo nepotrebno breme. Prav tako dejavnosti, namenjene ocenjevanju potrošnikove kreditne sposobnosti, ki jih izvajajo dajalci kreditov ali posojil, ne morejo biti navidezne, ampak morajo biti realne in ustrezne za izpolnitev te obveznosti. Neobstoje ustrezne sankcije za kršitev obveznosti ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti spodbujajo nenadzorovano zadolževanje in vodi v dolžniško spiralo. To velja za toženo stranko, saj je višina njenega dolga precejšnja, k takšnemu stanju zadolženosti pa je v veliki meri prispevala neizpolnitev obveznosti, ki jo ima dajalec kredita glede preverjanja potrošnikove kreditne sposobnosti. Neobstoje ustrezne sankcije dajalcev kreditov ne spodbujajo, da spremenijo svojo prakso v smeri doslednega spoštovanja obveznosti, ki jim jih nalagata Direktiva 2008/48 in zakon, s katerim se ta direktiva prenese v nacionalno pravo. To negativno vpliva na doseganje enega od ciljev direktive, in sicer na zagotavljanje učinkovitega varstva potrošnikov pred neodgovornim dodeljevanjem kreditov, ki presegajo njihovo finančno zmožnost in bi lahko povzročili njihovo plačilno nesposobnost.

Po mnenju nacionalnega sodišča je predlog za predhodno odločanje potreben za razjasnitev zgoraj opisanih dvomov in nujen za pravilno odločitev v zadevnem primeru. Vsebina odgovora na to vprašanje bo neposrednega pomena za oceno učinkov neizpolnjevanja obveznosti ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti, prav tako pa bo pomenila referenčno točko tako v tem primeru kot v drugih primerih z enakim ali podobnim dejanskim in pravnim položajem. Odgovor je potreben, ker se Sodišče še ni neposredno izreklo o problemih, predstavljenih v vprašanju za predhodno odločanje, in o zgoraj predstavljeni praksi opuščanja obveznosti ocenjevanja potrošnikove kreditne sposobnosti, kar – po mnenju nacionalnega sodišča – negativno vpliva na doseganje ciljev direktive in znatno slabi učinkovitost ureditve prava Skupnosti.

Glede na navedeno in ob upoštevanju zgoraj navedenega je sodišče razsodilo tako kot v I. točki izreka sklepa.

[...] (ni prevedeno) [prekinitev postopka]

[...] (ni prevedeno) [nacionalni postopek]

³ Sodba Sodišča z dne 27. marca 2014, C-565/12